

RAJASTHAN PUBLIC SERVICE COMMISSION, AJMER
SYLLABUS FOR EXAMINATION FOR THE POST OF
SR.TEACHER (GRADE-II),
SECONDARY EDUCATION DEPARTMENT
PAPER - II

PUNJABI

ਸੈਕੰਡਰੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 180

1. ਸੂਫੀ-ਕਾਵਿ: ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ, ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ, ਸੁਲਤਾਨ ਬਾਹੂ, ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ, ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ।
2. ਗੁਰਮਤਿ-ਕਾਵਿ :- ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ, ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ।
3. ਬੀਰ ਕਾਵਿ (ਵਾਰ ਅਤੇ ਜੰਗਨਾਮਾ) : ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ, ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਨਜ਼ਾਬਤ ਖਾਨ, ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ
4. ਕਿੱਸਾ--ਕਾਵਿ : ਦਮੋਦਰ, ਪੀਲੂ, ਵਾਰਸ਼ ਸਾਹ, ਹਾਸ਼ਮ ਸਾਹ, ਕਾਦਰਯਾਰ, ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ।
5. ਆਧੁਨਿਕ-ਕਾਵਿ : ਫੀਰੋਜ਼ਦੀਨ ਸ਼ਰਫ਼, ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ, ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ: ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਫੀਰ, ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਸ. ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਜਗਤਾਰ, ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ, ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ।
6. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ :-
(ੳ) ਨਾਵਲ :- ਪ੍ਰੋ: ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ।
(ਅ) ਕਹਾਣੀ :- ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਮੁਸਾਫਿਰ, ਪ੍ਰਿੰ: ਸੁਜਾਨ ਸਿੰਘ, ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਧੀਰ, ਕਰਤਾਰ -ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ, ਅਜੀਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ, ਪ੍ਰੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਡਾ. ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਰੁਪਾਣਾ।
7. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕਾਂਗੀ : ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ, ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ, ਬਲਵੰਤ -ਗਾਰਗੀ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜਸੂਜਾ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਖੋਸਲਾ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ, ਪਾਂਧੀ ਨਨਕਾਣਵੀ।
8. ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ :
(ੳ) ਨਿਬੰਧ : ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੌਰੀ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ 'ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ', ਪ੍ਰਿੰ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨੀ -ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਸੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ', ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ।
(ਅ) ਜੀਵਨੀ : ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ।
(ੲ) ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ : ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ: ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਖ਼ਸ਼ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ', ਡਾ. ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰਿੰ. ਸ.ਸ. ਅਮੇਲ।
9. ਸਾਹਿਤ ਬੋਧ : (ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੇ ਤੱਤ)
(ੳ) ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ ਅਤੇ ਵੰਨਗੀਆ : ਕਵਿਤਾ, ਨਿਬੰਧ, ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ, ਜੀਵਨੀ, ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ, ਨਾਵਲ, ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ, ਇਕਾਂਗੀ ਅਤੇ ਨਾਟਕ।
(ਅ) ਛੰਦ : ਦੇਹਰਾ, ਬੈਂਤ, ਦਵੱਈਆ, ਕਬਿੱਤ, ਕੇਰੜਾ ਅਤੇ ਚੌਪਈ।
(ੲ) ਅਲੰਕਾਰ : ਰੂਪਕ, ਉਪਮਾ, ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ, ਅਤਿਕਥਨੀ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟਾਂਤ।
(ਸ) ਰਸ : ਸਿੰਗਾਰ, ਹਾਸ, ਕਰੁਣ, ਰੌਦਰ, ਬੀਰ, ਭਿਆਨਕ, ਵੀਭਤਸ, ਅਦਭੁੱਤ, ਸ਼ਾਂਤ ਰਸ।

10. ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਣ (ਪਰਿਭਾਸ਼ਕ ਤੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਧਿਐਨ):

ਨਾਂਵ , ਪੜਨਾਂਵ , ਕਿਰਿਆ , ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ , ਸੰਬੰਧਕ , ਯੋਜਕ , ਕਾਰਕ , ਵਿਸਮਿਕ , ਲਿੰਗ , ਵਚਨ , ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ , ਬਹੁਅਰਥਕ ਸ਼ਬਦ , ਸਮਾਨਾਰਥਕ ਸ਼ਬਦ , ਸੁੱਧ-ਅਸੁੱਧ ਸ਼ਬਦ , ਅਖਾਣ ਤੇ ਮੁਹਾਵਰੇ।

ਬੀ.ਏ. (ਡਿਗਰੀ) ਪੱਧਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪਾਠਕ੍ਰਮ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 80

(1) ਪੂਰਵ ਨਾਨਕ ਕਾਲ ਤੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਕਾਲ ਤੱਕ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ :-

(ੳ) ਸੂਫੀ ਕਾਵਿ ਧਾਰਾ (ਅ) ਗੁਰਮਤ ਕਾਵਿਧਾਰਾ (ੲ) ਕਿੱਸਾ ਕਾਵਿਧਾਰਾ (ਸ) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵਿਤਾ (ਹ)

ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਵਲ ਤੇ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ (ਕ) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਟਕ ਤੇ ਇਕਾਂਗੀ

(2) ਸੂਫੀ ਕਵੀ :- ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ , ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ , ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ , ਮੀਆਂ ਵਜੀਦ।

(3) ਗੁਰਮਤਿ ਕਵੀ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ , ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ , ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ।

(4) ਕਿੱਸਾ ਕਵੀ:- ਦਮੋਦਰ , ਪੀਲੂ , ਹਾਫਿਜ਼ ਬਰਖੁਰਦਾਰ , ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ , ਹਾਸ਼ਮ ਸ਼ਾਹ , ਕਾਦਰਯਾਰ ਅਤੇ ਫ਼ਜ਼ਲ ਸ਼ਾਹ।

(5) ਵਾਰਕਾਰ ਤੇ ਜੰਗਨਾਮਾ ਕਵੀ : ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ , ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ , ਨਜਾਬਤ ਖਾਨ , ਸ਼ਾਹ ਮੁਹੰਮਦ।

(6) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ : ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ , ਧਨੀ ਰਾਮ ਚਾਤ੍ਰਕ , ਪ੍ਰੋ: ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ , ਪ੍ਰੋ:ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ , ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ , ਪ੍ਰੀਤਮ ਸਿੰਘ ਸਫੀਰ , ਸ.ਸ. ਮੀਸ਼ਾ , ਡਾ.ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ , ਸ਼ਿਵ ਕੁਮਾਰ ਬਟਾਲਵੀ , ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ।

(7) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਗਲਪ :

(ੳ) ਨਾਵਲ : ਨਾਨਕ ਸਿੰਘ , ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਰੂਲਾ , ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ , ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ , ਰਾਮ ਸਰੂਪ ਅਣਖੀ , ਨਿਰੰਜਨ ਤਸਨੀਮ ਅਤੇ ਡਾ. ਦਲੀਪ ਕੌਰ ਟਿਵਾਣਾ।

(ਅ) ਕਹਾਣੀ : ਗੁਰਬਖਸ ਸਿੰਘ 'ਪ੍ਰੀਤਲੜੀ' , ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ , ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁੱਗਲ , ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ , ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ , ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ , ਅਜੀਤ ਕੌਰ।

(8) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਇਕਾਂਗੀ ਤੇ ਨਾਟਕ : ਈਸ਼ਵਰ ਚੰਦਰ ਨੰਦਾ , ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ , ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ , ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ , ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ , ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਫੁੱਲ , ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ , ਆਤਮਜੀਤ , ਚਰਨਦਾਸ ਸਿੱਧੂ , ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੇਠੀ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ।

(9) ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ : -

(ੳ)ਨਿਬੰਧ : ਸ਼ਰਧਾ ਰਾਮ ਫਿਲੌਰੀ , ਪ੍ਰਿੰ: ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ , ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ , ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ , ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ , ਸੇਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਵਣਜਾਰਾ ਬੇਦੀ' , ਪ੍ਰਿੰ: ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ।

(ਅ)ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ : ਲਾਲ ਸਿੰਘ 'ਕਮਲਾ ਅਕਾਲੀ' , ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ , ਮਨਮੋਹਨ ਬਾਵਾ।

(10) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਗੁਰਮੁੱਖੀ ਲਿੱਪੀ ਦਾ ਨਿਕਾਸ , ਵਿਕਾਸ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ

(11) ਪੰਜਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਤੇ ਪਛਾਣ-ਚਿੰਨ੍ਹ

(12) ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪ : ਢੋਲਾ , ਮਾਹੀਆ , ਟੱਪਾ , ਅਲਾਹੁਣੀ , ਸਿੱਠਣੀ , ਸੁਹਾਗ ਗੀਤ , ਲੰਮੀ ਬੋਲੀ , ਘੋੜੀਆਂ।

(13) ਪੰਜਾਬੀ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ : ਜਨਮ , ਵਿਆਹ ਤੇ ਮੌਤ ਸਮਾਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਸਾਹਿਤ ਰੂਪਾਂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ
ਅਧਿਆਪਨ ਦੀਆਂ ਅਧਿਐਨ ਵਿਧੀਆਂ

ਕੁੱਲ ਅੰਕ : 40

(ੳ) ਕਵਿਤਾ (ਅ) ਨਾਟਕ ਤੇ ਇਕਾਂਗੀ (ੲ) ਨਾਵਲ ਤੇ ਨਿੱਕੀ ਕਹਾਣੀ (ਸ) ਨਿਬੰਧ (ਹ) ਸਫ਼ਰਨਾਮਾ (ਕ) ਜੀਵਨੀ ਤੇ ਸਵੈ ਜੀਵਨੀ (ਖ) ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਆਕਰਨ ।

* * * * *

For the competitive examination for the post of senior teacher :-

- 1 The question paper will carry maximum 300 marks.
 - 2 Duration of question paper will be **Two Hours Thirty Minutes**.
 - 3 The question paper will carry 150 questions of multiple choices.
 - 4 Paper shall include following subjects carrying the number of marks as shown against them :-
 - (i) Knowledge of Secondary and Sr. Secondary Standard about relevant subject matter. 180 Marks
 - (ii) Knowledge of Graduation Standard about relevant subject matter. 80 Marks
 - (iii) Teaching Methods of relevant subject. 40 Marks
- Total 300 Marks
- 5 All questions carry equal marks.
 - 6 There will be **Negative Marking**.

* * * * *